

Paremmat edellytykset kestävälle kasvulle

SISÄLLYS

1. Johdanto	3
2. TKI, uudet innovaatiot ja ekosysteemit	4
3. Kasvuun kannustava verotus ja rahoitusjärjestelmä	6
4. Osaamispääoma ja tutkittu tieto	7
5. Yritysten toimintaedellytykset ja uudistuminen	9
6. Lisää kansainvälisiä osaajia	10
7. Euroopan unioni kasvupolitiikan suunnannäyttäjänä	11

Hyväksytty 8. 6. 2021
Kuvat: Ida Pimenoff
Grafiikat ja taitto: Liisa Valtonen
ISBN: 978-952-7281-46-8

1. Johdanto

Taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kasvu syntyy korkeasta osaamisesta ja sen valjastamisesta tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan, oikein mitoitettusta ja kohdennetusta sosiaaliturvasta sekä oikeusvaltioperiaatteiden tinkimättömästä noudattamisesta.

Teknologinen kehitys, väestörakenteen muutos, luontokato ja ilmastonmuutos edellyttävät talouden uudistumista. Tässä ohjelmassa esitetään Akavan tavoitteet ja toimenpiteitä kestävästä kasvun edistämiseksi ja kilpailukyvyyn lisäämiseksi. Kasvun ytimessä on suomalaisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI) vahvistaminen. TKI-toiminnan avulla tuemme siirtymää vähähiiliseen yhteiskuntaan ja kiertotalouteen, mikä tarjoaa uusia liiketoiminta- ja vientimahdollisuuksia.

Jotta Suomi saavuttaa jälleen kasvua, yritysten tuottavuutta pitää nostaa ja niiden pitää luoda arvonlisäystä. Tuottavuus tehdään osaavan ja hyvinvoivan työvoiman avulla. Arvonlisää syntyy, kun koko tuottavuusketju toimii vastuullisesti. Inhimillisesti kestävässä kasvussa pyritään vähentämään epävarmuutta vahvistamalla yritysten ja julkisyhteisöjen sekä työyhteisön hyvinvointiin vaikuttavia työsuojelun toimia ja osaajien yhdenvertaisuutta, hyvää johtamista sekä mahdollisuuksia osaamisen kehittämiseen.

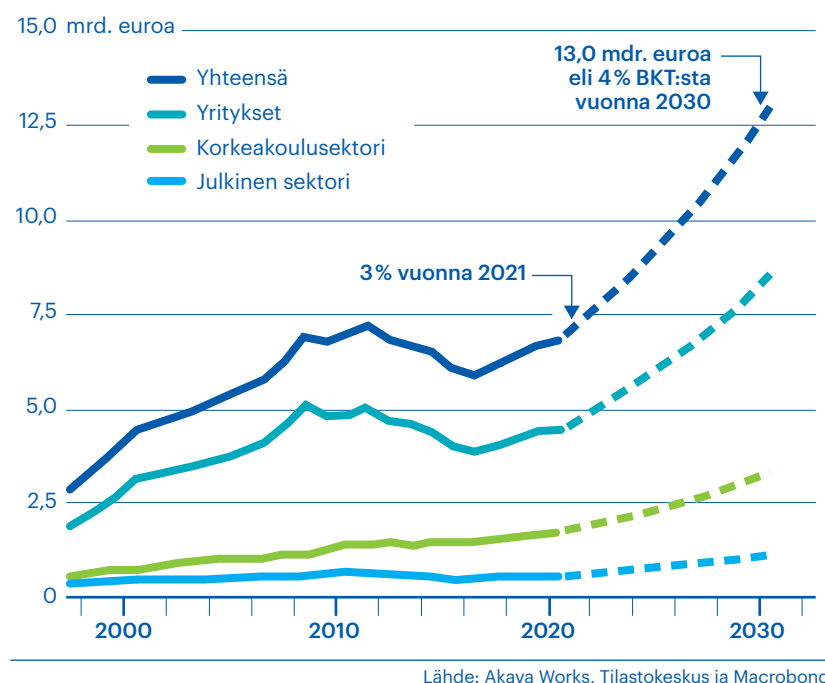
Akavan tavoitteena on, että Suomesta tehdään houkutteleva maailman parhaille startup- ja kasvuyrityksille, sijoittajille ja osaajille. Yritysten toimintaympäristön ja siihen liittyvän sääntelyn pitää olla sellaista, että se luo kysyntää innovatiivisille palveluille ja vauhdittaa yritysten uudistumista ja innovaatioiden syntymistä. Yritysten on investointipäätöksiä tehdessään voitava luottaa siihen, että politiikan suunta pysyy ennakoitavana ja johdonmukaisena. Kasvupoliittikkaa on koordinoitava yhtenäisesti valtioneuvoston tasolla omana politiikkalohkonaan.

TKI-toiminnan avulla tuemme siirtymää vähähiiliseen yhteiskuntaan ja kiertotalouteen.

2. TKI, uudet innovaatiot ja ekosysteemit

Suomen menestys syntyy korkeasta osaamisesta, tieteestä ja uusista innovaatioista. Akava korostaa, että olemme korkeaan osaamiseen luottava tietoyhteiskunta, joka panostaa tutkimukseen, tuotekehitykseen ja uutta luovaan yritystoimintaan. Suomi on sitoutunut tavoittelemaan TKI-investointien kasvattamista neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Tämä tavoite on vielä kaukana. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää johdonmukaisia panostuksia TKI-toimintaan.

Investoinnit tutkimus- ja kehittämistoimintaan, käyvin hinnoin

Korkeakouluille ja yrityksille suunnattua soveltavan tutkimuksen ja innovaatioiden rahoitusta on vähennetty, samoin valtion tutkimuslaitosten rahoitusta. Tarvitsemme rohkeasti uutta luovia korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten muodostamia innovaatioekosysteemejä, ennakoitavaa rahoitusta ja vapaata liikkuvuutta.

Alustatalous on innovatiivinen ja kasvava liiketoimintamalli, joka luo mahdollisuuksia tehdä, löytää ja välittää työtä. Se houkuttelee korkean osaamisen asiantuntijoita joustavuudella ja lisäansioilla. Huippuosaaajille se saattaa tarjota mahdollisuuden korkeampiin ansioihin, mutta osalle alustatyön epävarmuus ja pienet tulot eivät takaa riittävää toimeentuloa. Alustatalous ja siihen kohdistuvat sääntelypainheet vaativat tasapainottelua sen luomien työmahdollisuuksien ja työtä tekevän riittävän toimeentulon, turvan ja oikeuksien välillä. Alustatalouden sääntely on vaikuttavaa vain, jos siinä tunnistetaan alustatalouden erityiset toimintaperiaatteet ja alustojen moninaisuus. Alustojen kautta työtä tekeville on turvattava oikeus riittävään toimeentuloon, turvaan ja oikeuksiin, mukaan lukien osaamisensa päivittämiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

Suomen menestys syntyy korkeasta osaamisesta, tieteestä ja innovaatioista.

Tunnistetaan suomalaisten startup- ja kasvuyhtiöiden tärkeä merkitys innovaatioympäristön, yrityskentän kestäväen uudistumisen, työllisyyden ja työn tuottavuuden edistämisessä. Suomen pitää luoda kunnianhimoisesti kestävää talouskasvua ja pyrkiä ratkaisemaan ongelmia sekä panostamaan tulevaisuuden hyvinvointiyhteiskuntaan. Kaikki tämä on mahdollista vain, jos luomme puitteet vahvalle TKI-järjestelmälle, kansainvälisyydelle ja yritysten toiminnalle sekä kehitämme kannustavaa sosiaalityötä. Innovaatiotoimijoiden kokoaminen yhteen isommaksi osaamiskeskittymäksi mahdollistaa tiedon, osaamisen ja resurssien yhdistämisen ja sitä kautta niiden tehokkaamman käytön. Toimijat kytkeytyvät yhteen ekosysteemiksi, jossa yhden menestys hyödyttää koko yhteiskuntaa.

Akavan ehdotukset

- Luodaan TKI-tiekartan tavoitteiden toteuttamiseksi uskottava suunnitelma rahoitustason kasvattamiseksi 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta.
- Valtion TKI-panostuksista merkittävä osa kohdennetaan niin, että niiden avulla saadaan kasvatettua yksityisiä TKI-panostuksia.
- Luodaan rahoitusjärjestelmä, joka kannustaa korkeakoulujen opetus- ja tutkimushenkilöstöä vaihtojaksoihin yritysten palveluksessa.
- Luodaan korkeakoulukampuksille startup-ekosysteemien tarvitsemia kiihdyttämö- ja yritystoiminnan laajentamiseen tähtääviä palveluita ja yrittäjyysosaamisen kehittymisen vaatimia tiloja.

3. Kasvuun kannustava verotus ja rahoitusjärjestelmä

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan neljän prosentin BKT-osuustavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan selkeä, uskottava suunnitelma sekä julkisia ja yksityisiä investointeja. TKI-toiminta ja kasvuyrittäjyys kulkevat käsi kädessä. Molempia on edistettävä, jotta voimme luoda uutta, ratkaista maailman suuria ongelmia ja edistää kestävää talouskasvua sekä tulevaisuuden hyvinvointia.

Suomeen tarvitaan kasvua luovia investointeja sekä korkean osaamisen ja arvonalisän yrityksiä. Verotuksen tulee olla kannustavaa ja kohdella yrityksiä mahdollisimman tasapuolisesti kaikissa yhtiömuodoissa. Verotuksen tulee olla ennustettavaa ja kilpailukykyistä ja sen on tuettava yritysten kasvumahdollisuuksia. Verotuksen pitää kannustaa ottamaan riskiä, kasvattamaan yritystä sekä sen oman tutkimus- ja tuotekehitystyön käynnistämistä ja työn tekemistä.

Verotuksen tulee olla ennustettavaa ja kilpailukykyistä ja sen on tuettava yritysten kasvumahdollisuuksia.

Akavan ehdotukset

- Julkisen sektorin toimijoiden, kuten ministeriöiden, Business Finlandin ja Suomen Akatemian tehtävien pitää pysyä selkeinä. Rahoituskanavien pirstaleisuutta pitää vähentää.
- Pk-yritykset on huomioitava nykyistä paremmin rahoitusinstrumenteissa.

- Luodaan yrityksille TKI-toiminnan ja oman tutkimusryhmän perustamiseen suunnattu starttiraha.
- Otetaan käyttöön yrityksille TKI-toiminnan verovähennys, jolla kannustetaan yrityksiä aloittamaan ja vahvistamaan TKI-toimintoja.
- Puretaan osakesäästötilin rajoituksia.
- Säilytetään yrittäjävähennys.
- Mahdollistetaan henkilöstörahaston perustaminen yrityksille, joiden henkilöstömäärä on vähintään viisi ja yrityksen liikevaihto tai tätä vastaava tuotto on rahastoa perustettaessa vähintään 100 000 euroa.
- Lisätään rahoitusta tutkimuslähtöisten innovaatioiden pilotti- ja demonstraatiomittakaavan laitoksiin.

4. Osaamispääoma ja tutkittu tieto

Akava korostaa, että koulutus ja tiede ovat paras turvamme maailman muutoksissa. Kestävän kasvun, kilpailukyvyyn ja hyvinvoinnin näkökulmista on tärkeää, että Suomi erottautuu maana, jossa tutkittu tieto toimii perustana kaikelle päätöksenteolle ja jossa osaamiseen ja tutkimukseen panostetaan laaja-alaisesti. Koulutus, tiede, tuotekehitys ja uudet innovaatiot edistävät talouskasvua ja työllisyyttä. Yhteiskunta, joka panostaa tutkittuun tietoon ja korkeaan osaamiseen sekä kaikkien kansalaisten osaamisen jatkuvaan kehittämiseen, on houkutteleva kumppani kansainvälisille yrityksille, organisaatioille ja tutkimuksen tekijöille. Toimiva korkeakoulujen rahoitus huomioi eri alojen erilaiset tarpeet. Tämä tukee monipuolista osaajien saatavuutta.

Suomen on pidettävä huoli osaamispääoman kasvattamisesta tulevaisuudessakin. Sen perustana on, että jokaisella kansalaisella on vähintään toisen asteen tutkinto. Koulutuksen, tutkimuksen ja osaamisen merkitys innovaatiojärjestelmän osana on keskeinen. Korkeakoulujen yhteistyötä kaupunkien, työelämän, järjestöjen, tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän kanssa pitää tiivistää. Tämä edistää parempaa toimintaympäristöä yrittäjyydelle ja innovaatioille, vauhdittaa TKI-toimintaa ja auttaa työelämän ja koulutusalojen ennakointia. Korkeakouluja pitää kannustaa rakentamaan yritys yhteistyötä ja kumppanuuksia monitieteisesti. Akava korostaa myös ammattikorkeakoulujen merkitystä tutkimuksen tekijöinä ja innovaatioiden luojina. Tämä tukee monialaisuutta ja kestävää kasvua sekä innovaatioita.

Akava painottaa, että osaamisen, tieteen ja teknologian avulla voidaan ratkaista maailman suuret ongelmat, kuten ilmastomuutos ja luontokato. Niiden hillitseminen tarjoaa myös liiketoiminnan kasvumahdollisuuksia. Painopisteen tulee olla fossiilisten raaka-aineiden korvaamisessa uusiutuvilla ja päästöttömillä raaka-aineilla sekä biotalouden mahdollisuuksien hyödyntämisessä. Suomen on panostettava elinkelpoisen planeetan säilymistä edistäviin ja kiertotalouden ratkaisuihin.

Akava korostaa, että koulutus ja tiede ovat paras turvamme maailman muutoksissa.

Akavan ehdotukset

- Vahvistetaan korkeakoulujen yritys yhteistyötä yhteisten tutkimusympäristöjen sekä asiantuntijaliikkuvuuden kautta. Kannustetaan sektoreiden ja tieteenalojen väliseen liikkuvuuteen.
- Korkeakoulutuksen ja -tutkimuksen resurssit nostetaan globaalisti kilpailukykyiselle tasolle ja korkeakoulutuksen laatua parannetaan edelleen. Tieteellisen tutkimuksen resursseja vahvistetaan ja tutkimusinfrastruktuurin kehittämiseksi luodaan uskottava toimenpideohjelma.
- Vahvistetaan myös ammattikorkeakoulujen TKI-toimintaa ja sen rahoitusta sekä hyödynnetään soveltavan tutkimuksen potentiaalia alueellisesti oppilaitosten ja paikallisten yritysten vahvuusalueilla.
- Yrittäjyysopintoja lisätään kaikilla koulutusasteilla.
- Vahvistetaan valtion tutkimuslaitosten rahoitusta ja yhteistyötä sekä korkeakoulujen että yksityisen sektorin kanssa osana yhteisiä tutkimusympäristöjä ja kumppanuusmalleja.
- Tuetaan tutkitun tiedon ammattilaisten työllistymistä laaja-alaisesti työelämän eri sektoreille. Otetaan kansalliseksi tavoitteeksi, että 2030 mennessä 15 prosenttia yksityisen sektorin TKI-henkilöstöstä on tohtorintutkinnon suorittaneita.
- Vahvistetaan hiilineutraalin kiertotalousyhteiskunnan luomiseen, uusiutuvien luonnonvarojen kestävään hyödyntämiseen sekä biotalouden liittyvää tutkimusta sekä tutkimuksen yhteistyötä yritysten kanssa. Hyödynnetään suomalaisten vihreiden innovaatioiden vientipotentiaali nykyistä paremmin.

5. Yritysten toiminta- edellytykset ja uudistuminen

Yritysten hyvät toimintaedellytykset ja vakaa, ennakoitava toimintaympäristö ovat kestävän kasvun kulmakiviä. Akava katsoo, että Suomen pitää panostaa yritysten uudistumiskykyyn, kasvuun ja kehittymiseen ja olla houkutteleva maa startup- ja kasvuyhtiöille, sijoittajille ja osaajille. Näin voimme palata kestävän kasvun, korkean työllisyyden ja kestävän julkisen talouden tielle.

Menestyvät kasvuyritykset luovat uusia työpaikkoja ja varallisuutta sekä ylläpitävät ja edistävät talouselämämme kestävää uusiutumista. Uudet työpaikat syntyvät uudesta viennistä: voimakkaasti kasvavaa globaalia kysyntää on ilmastomuutoksen torjuntaan ja digitalisaatioon liittyvälle osaamiselle, palveluille ja teknologialle. Digitalisaatio muuttaa liiketoimintaa kaikilla aloilla. Hyödyntämällä tehokkaammin digitalisaatiota ja uusia liiketoimintamalleja luodaan korkeaa osaamistasoa vaativia työpaikkoja ja parannetaan tuottavuutta ja kilpailukykyä.

Yritysten toimintaympäristön muutoksen tuomiin kasvuhaasteisiin vastataan sujuvien rahoitus- ja kansainvälistymispalveluiden, neuvonnan, osaavan ja hyvinvoivan työvoiman sekä tehokkaan innovaatiopolitiikan avulla. Lisäksi on keskeistä tukea yritysten omistajavaihdoksia ja mahdollistaa uusien kasvuyritysten syntymistä. Merkittävät liikenteen väyläinvestoinnit on toteutettava ripeästi.

Vastuullisella yrittäjyyspolitiikalla luodaan kestävää kasvua ja työtä. Yrittäjyyspolitiikalla tulee parantaa yksinyrittäjien ja itsensätyöllistäjien asemaa, rohkaista yrittäjäksi ryhtymistä ja kannustaa yrityksiä kasvamaan ja työllistämään sekä helpottaa työn eri muotojen joustavaa yhdistelyä.

**Suomen pitää
panostaa yritysten
uudistumiskykyyn,
kasvuun ja
kehittymiseen.**

Akavan ehdotukset

- Korkeakoulukampuksille tuodaan TE- ja yrityspalveluja.
- Yhtenäistetään yrittäjämääritelmät lainsäädännössä ja vähennetään epäselvyyksistä johtuvia ongelmia esimerkiksi sosiaaliturvassa.
- Helpotetaan työllistämistä madaltamalla ensimmäisen työntekijän palkkaamisen kynnystä.
- Hyödynnetään julkisia hankintoja nykyistä tehokkaammin yrittäjyyden ja innovaatioiden edistämiseksi ja lisätään julkisten toimijoiden sekä tarjoajien hankintaosaamista. Hankintoja jaetaan pienemmiksi, jotta myös pk-yritykset voivat osallistua niihin.
- Yritystukia uudistetaan niin, että ne lisäävät yritysten aineettomia investointeja ja tukevat uudistumista, uusia liiketoimintamahdollisuuksia, kansainvälistymistä ja kasvua sekä innovaatioita ja hiilineutraalisuutta.

6. Lisää kansainvälisiä osaajia

Suomessa pitää lisätä koulutus- ja työperäisen maahanmuuttoa. Suomen väestökehitys ei riitä kattamaan hyvinvointiyhteiskunnan palvelujen työvoimatarvetta tai rahoitusta pitkällä aikavälillä. Tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa monipuolisesti eri aloilta. Akava pitää elintärkeänä, että eri alojen osaajia muuttaa Suomeen.

On myös kestävä kasvun luomiselle ja yritysten toimintaedellytyksille keskeistä, että saamme Suomeen lisää osaavaa työvoimaa. Kansainväliset osaajat kasvattavat Suomen vientiä ja lisäävät sekä yritysten että korkeakoulujen tärkeitä yhteyksiä maailmalle. Suomen tulee panostaa myös siihen, että täältä pois muuttaneet osaajat palaavat ja työllistyvät.

Suomen on panostettava ulkomaisen työvoiman saamiseen Suomeen sekä kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden työllistymiseen työmarkkinoillemme. Kansainvälisten osaajien houkuttelussa on pidettävä kiinni samoista työehdoista kuin kotimaisten osaajien kohdalla. Liian usein opiskelijoiden työllistymisen esteeksi nousee verkostojen puute tai täydellisen suomen kielitaidon vaatimus. Maahanmuuttajien mukanaan tuoma kielivalikoima on nähtävä voimavarana. Osaavan työvoiman ja ulkosuomalaistenkin saamiseksi Suomeen on tärkeää helpottaa perheen muuttoa ja asettumista Suomeen.

Osaava kansainvälinen työvoima, kasvava työikäinen väestö ja menestyvät yritykset kanavoivat Suomeen lisää investointeja, tuottavuutta ja kasvua.

Kansainväliset osaajat kasvattavat Suomen vientiä ja lisäävät sekä yritysten että korkeakoulujen tärkeitä yhteyksiä maailmalle.

Akavan ehdotukset

- Työelämälähtöinen kieli- ja kotoutumiskoulutus aloitetaan mahdollisimman pian maahantulon yhteydessä lupaprosessien käsittelyaikatauluun katsomatta. Suomen ja ruotsin kielen opiskeluun on oltava mahdollisuus työajalla.
- Poistetaan ulkomaisen työvoiman saatavuusharkinta.
- Myönnetään korkeakoulututkinnon Suomessa suorittaneille ulkomaalaisille automaattisesti pysyvä oleskelulupa.
- Jatkokehitetään start up-viisumia niin, että sen saanut voi myös vaihtaa työpaikkaa. Start up -viisumin pitää jatkossa kattaa myös perhe.
- Tehdään lupaprosesseista sujuvia. Varmistetaan 48 tunnin käsittelyajat avainosaajille ja mahdollistetaan englannin käyttö asiointikielenä julkisissa palveluissa. Hyödynnetään digitalisaation mahdollisuudet ja helpotetaan muun muassa vahvaa sähköistä tunnistautumista muille kuin Suomen kansalaisille ja suomalaisten pankkien asiakkaille.

7. Euroopan unioni kasvupolitiikan suunnannäyttäjänä

EU:n toiminta keskittyy koronapandemian jälkeiseen uudelleenrakentamiseen. Uuden rahoituskauden 2021–2027 ohjelmilla on keskeinen merkitys EU-politiikan ja kasvu- ja kehittämistoimien suuntaamiseen. Tutkimuksen ja koulutuksen ohjelmat tulee saada liikkeelle nopeasti ja resurssit käyttöön.

EU:n kasvupolitiikkaa rakennetaan sisämarkkinoiden ja talous- ja rahaliiton kautta. EMU:un liittyvät pelisäännöt on uudistettava. EU:n yhteiset yritystukia koskevat kilpailupolitiikan säännöt on palautettava. Kestävän kasvun tulevaisuutta ja muun muassa TKI-toiminnan rahoitukseen liittyviä tavoitteita ei ole Akavan mielestä mahdollista tavoittaa vain kotimaisia resursseja hyödyntäen. Suomen pitää olla aktiivinen tiede-, tutkimus-, innovaatio- ja kasvupolitiikan tekijä myös Euroopassa. Nykyisin EU ei menesty kovin hyvin kansainvälisessä osaajakilpailussa ja tähän tarvitaan muutos.

Kauppapolitiikassa korostuvat neuvottelut ja sopimukset uusien kumppaneiden kanssa. Yhdysvaltojen lisäksi kärjessä ovat Mercosur-maat ja Kiina. Kaupan ja kasvun kestävyystä on tullut jopa ratkaiseva tekijä näiden sopimuksien hyväksyttävyyden ja poliittisen läpimenon kannalta. EU:n täytyy määrittää sisältö ja yhteiset linjaukset strategisen autonomian käsitteelle ja sille, miten yhdistetään herkkien tuotteiden riittävä omavaraisuus ja toisaalta avoin kasvua ja työllisyyttä luova kaupankäynti. Joissain tuotteissa tarvittava suurempi omavaraisuus ei saa kääntyä yleiseksi protektionismiksi.

Suomen pitää olla aktiivinen tiede-, tutkimus-, innovaatio- ja kasvupolitiikan tekijä myös Euroopassa.

Akavan ehdotukset

- Sisämarkkinat tulee päivittää teknologisen loikan edistämiseksi ja toteuttaa esitetty vihreän kehityksen ohjelma eli Green Deal -ohjelma. Lisäksi Suomen pitää huolehtia siitä, että ohjelma ei rajoita uusiutuvien luonnonvarojen kestäväää käyttöä fossiilisten raaka-aineiden korvaamisessa.
- Digitaalisten sisämarkkinoiden toimintaa edistetään vahvistamalla digitalisaation hyödyntämistä liiketoimintojen ja julkisen sektorin uudistamisessa.
- EU:n pitää vahvistaa asemaansa globaalina standardinluojana sisämarkkinoidensa pohjalta.
- Euroopan unionin rahoitus Horisontti-ohjelmalle on kaksinkertaistettava vuoteen 2040 mennessä ja merkittäviä panostuksia on tehtävä jo lähivuosina. Suomalaisten aktiivisuutta ohjelman rahoitushauissa pitää lisätä.
- Ehdotetut pääomamarkkinaunioni, energiaunioni, rajat ylittävä liikenneinfrastruktuuri ja muut vastaavat hankkeet on toteutettava nopeasti.
- Luodaan laajalle kiertotaloudelle toimivat markkinat ja sääntely EU-tasolla. Edistetään myös pohjoismaisen kiertotalousmarkkinan syntymistä ja yhdenmukaista sääntelyä.